

Крім того держава повинна активізувати створення незалежних засобів масової інформації, які дорожать власною репутацією та надають достовірну інформацію, що дозволить підприємствам уникнути виникнення ризикових ситуацій і забезпечити належний рівень власної економічної безпеки. Для підвищення ефективності ЕБП державі потрібно сприяти і підтримувати взаємодію між державними правоохоронними органами та приватними охоронними структурами, розглядати їх як партнерів у боротьбі з економічною злочинністю. Створення штабних підрозділів з заміщенням певних посад з резерву відповідних правоохоронних органів по зв'язку забезпечить відповідний рівень захисту інформації при про веденні спільних заходів.

Враховуючи, що служби ЕБП поповнюються в основному за рахунок колишніх співробітників спецслужб і правоохоронних органів, держава зобов'язана піклуватися про їх подальше працевлаштування. Завдяки таким діям значно легше проходить процес адаптації персоналу до нових умов, відчувається потреба в досвіді працівників та гарантія того, що кращі кадри продовжують оберігати загальнонаціональні інтереси.

Саме таку політику проводять державні органи індустріально розвинутих країн, де ветерани спецслужб продовжують перебувати під їх опікою, де створюються найбільш сприятливі умови для їх об'єднання і вони залишаються на службі інтересів держави. Для створення сприятливих умов з розвитку структур безпеки підприємства та створення ефективних механізмів взаємодії з ними з боку органів державної влади і управління доцільно на законодавчому рівні стимулювати процес формування недержавної системи безпеки. Коректне і найбільш повне втілення в життя практики вироблення законодавчої основи регулювання відносин у сфері безпеки підприємницької діяльності вимагає обов'язкової участі у цьому процесі підприємницьких служб як основного замовника цього виду діяльності на ринку товарів і послуг.

-
1. Манів З.О., Луцький І.М. Економіка підприємства: Навч. посібник. 2-ге вид., стер. Київ : Знання, 2006. 580 с.
 2. Семенютина Т. В. Економічні ризики, небезпеки, загрози: сутність та взаємозв'язок. *Економічний простір*. №68, 2012. С. 106–113.
 3. Звіт Міжнародної фінансової корпорації (IFC) «Інвестиційний клімат в Україні: яким його бачить бізнес (жовтень 2011 р.)». К., 2011. 124 с. URL: www.ifc.org/Ukraine/ic.

Юрій ПАРШИН

професор кафедри фінансових
та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
доктор економічних наук, професор

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ТА ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ТІНЬОВИХ ДОХОДІВ ЯК ФАКТОР НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Легалізація грошових коштів або будь-якого іншого майна, що здобувається злочинним шляхом, є основою тіньової економіки та стає підґрунтям фінансування та ведення протиправної діяльності для різних злочинних груп, оскільки, по суті, – це канал, завдяки якому доходи, отримані злочинним шляхом, трансформуються у легальну економіку. Об'єктом легалізації доходів виступають кошти фізичних осіб, індивідуальних підприємців та організацій

До основної небезпеки щодо легалізації доходів, які отримані злочинним шляхом, слід віднести використання їх у протиправній діяльності, і у першу чергу організованою злочинністю. Як наслідок – існування можливості здійснювати негативний вплив на владу, економічну складову системи з впливом та управлінням ключовими сферами життя суспільства, що становить загрозу для економічної безпеки держави. Тіньові оборотки підривають стабільність фінансових ринків, що негативним чином впливає на обсяги надходжень доходів до бюджету.

Практично всі країни світу більшою чи меншою мірою містять в своїх економічних системах деяку частку економіки, що функціонує поза рамками їхнього існуючого

законодавства. Вказана частка має назву тіньової економіки. В той же час зазначимо, що термін «тіньова економіка» не має єдиного загальноприйнятого визначення і ми спостерігаємо його використання в багатьох публікаціях під різними назвами. Враховуючи неоднозначність цього соціально-економічного феномена він все ж таки використовується у протиставленні всім легальним видам господарювання. Також можна спостерігати використання таких найбільш поширених його визначень, як сіра економіка, підпільна, нелегальна, прихована, чорна економіка тощо [1].

Вплив тіньової економіки, а також такого його прояву, як відмивання доходів, отриманих незаконним шляхом, є значним, оскільки таке явище є одним із основних чинників несприятливого інвестиційного клімату, що перешкоджає надходженню іноземних інвестицій у вітчизняну економіку. Зазначимо, що рух нелегально отриманих коштів аналогічний руху легально отриманих коштів, а отримані доходи використовуються різними шляхами, залежно від планів їх власників. Також слід зазначити, що рух таких доходів відбувається зазвичай у циклічній формі: частина таких доходів витрачаються на негайне споживання, а інша повертається назад у бізнес на правах легалізованих інвестицій. Таким чином, легалізація доходів – це важлива складова будь-якої злочинної діяльності та важлива ланка кримінального економічного циклу [2].

Серед важливих цілей діяльності з легалізації злочинних доходів можна зазначити такі: ухилення від сплати податків; створення легітимності в отриманні доходів; приховування слідів походження доходів, що отримані з незаконних джерел; приховування осіб, які отримують незаконні доходи; приховування осіб, які ініціюють процес відмивання; створення умов безпечного інвестування у легальний бізнес; створення умов для зручного та оперативного доступу до грошових коштів, отриманих із нелегальних джерел; створення умов для їх безпечного та комфортного споживання.

Джерела отримання злочинних доходів, з їх подальшою легалізацією, можна розділити на дві групи, залежно від сфери спрямованості капіталу. Так, до першої групи, яка має назву «матеріальна вигода від кримінальної діяльності», можна віднести: незаконне виготовлення та торгівлю зброєю; управління проституцією; наркобізнес; торгівля людьми у всіх її проявах. До другої групи таких джерел, що має назву «матеріальна вигода, яка є частиною легального обігу», можна віднести дві підгрупи: злочини у сфері високих технологій та незаконне привласнення засобів або іншого майна, у тому числі бюджетних установ та організацій. У свою чергу, незаконне привласнення засобів або іншого майна охоплює такі напрями, як: розкрадання, фіктивне банкрутство, шахрайство, підробка платіжних документів та контрабанда товарів.

Також слід зазначити, що чим більше коштів виділяє держава під різні соціальні проекти і у разі зменшення контролю за ними, тим більше з'являється можливостей для їх розкрадання. Розкрадання державних коштів та майна існує практично у всіх сферах державного фінансування. Тобто можна говорити про те, що найбільшим ризикам піддаються ті сфери державного фінансування, де виділяються найбільші обсяги, і там де найменший контроль за ними.

Зазначимо, що легалізація доходів тіньової економіки може відбуватися різними шляхами, але за останні роки найбільш поширеними є формування тіньового капіталу, який нелегально вивозиться за кордон. Зазвичай це офшорні зони, де він легалізується і потім повертається до держави у формі іноземних інвестицій. Також зазначимо, що обсяги кримінального тіньового капіталу становлять у загальній масі тіньових доходів незначну частину порівняно із «сірою» економікою.

Аналізуючи задіяні схеми виведення та легалізації активів, слід зазначити, що злочини цього типу готуються та плануються з високою часткою ретельності із застосуванням певних способів на різних стадіях підготовки та скоєння злочину. Процес легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, попередньо готується, вивчається та оцінюється обстановка, створюються всі необхідні умови для виведення грошових коштів або іншого майна в законний спосіб. Процеси, способи та схеми постійно змінюються, оскільки змінюється законодавство в різних країнах. Цей сегмент відслідковується фахівцями у галузі податкового та банківського права, допомагають в цьому юристи та фінансові консультанти, тобто всі ті, що мають спеціальну освіту. Тем не менш підкреслимо найбільш розповсюджені схеми шахрайства з державними коштами, серед них:

- розкрадання державних коштів при здійсненні державних закупівель на державному, регіональному та муніципальному рівнях;
- розкрадання державних коштів під час проведення ремонтно-будівних робіт за

державними контрактами тощо.

Також використовують такі прийоми, створені задля розкрадання державних коштів:

- закупівля товарів для потреб державних установ здійснюється за заздалегідь обумовленими (завищеними) цінами;
- закупівля товарів для потреб державних установ здійснюється у вигляді маніпулювання якістю та обсягом закупівель тощо.
- суттєво завищується вартість використовуваних будівельних матеріалів при проведенні будівельних робіт;
- до актів приймання-передачі робіт, включаються роботи, які насправді не здійснювались;
- переможцями з державних тендерів виступають заздалегідь визначені підставні компанії тощо.

Також зазначимо, що головна мета легалізації є в тому, що особам, які вчиняють протиправну діяльність, необхідно мати можливість використовувати тіньові гроші на свій розсуд таким чином, щоб не викликати підозри у правоохоронних органів і не розкривати джерела їх походження. Як інструментарій використовуються такі дії, як: ведення подвійної бухгалтерії, використання фальшивих рахунків для оплати, створення фіктивних фірм «одноденки» або використання фірм «посередників-прокладок», розміщення коштів на чужих рахунках тощо.

Як висновки зазначимо, що зниження тіньової активності сприятиме зростанню економіки та підвищенню життєвого рівня населення, а, відповідно, боротьба з тіньовою економікою та відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом, повинно стати пріоритетним напрямом роботи всіх компетентних та заінтересованих структур.

1. Паршин Ю. І., Санакоєв Д. Б., Самойлова С. Ю. Офшоризація та деофшоризація економіки: міжнародний досвід та особливості. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 2. С. 294–301.

2. Мамбетжанов К. К. Теоретические основы методов измерения и функционирования теневой экономики. *Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар*. № 5, 2017. URL : <https://www.researchgate.net/publication/338229700> TEORETICESKIE OSNOVY METODOV IZMERENIA I FUNKCIONIROVANIA TENEVOJ EKONOMIKI/citation/download.

Ганна РАЗУМОВА

професор кафедри аналітичної економіки та менеджменту,
доктор технічних наук, доцент

Анна УСАТЕНКО

здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

КАДРОВА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У поточній ситуації в країні для підприємств важливим є не тільки наявність фінансових, технічних, сировинних ресурсів, а й високий рівень їх охорони. Тобто, комплекс заходів, які забезпечують стійке відтворення, задоволення потреб споживачів та швидке реагування на зовнішні і внутрішні загрози [1].

Економічна безпека підприємства – це, з одного боку, забезпечення можливості власного функціонування підприємством, з іншого – це частина (елемент) економічної безпеки системи вищого рівня, що забезпечує виконання функцій регіоном та державою.

Проблемам економічної безпеки підприємства присвячено багато наукових праць зарубіжних та вітчизняних науковців.

Серед основних параметрів економічної безпеки підприємств прийнято виділяти:

- територіальне розміщення підприємства (доступність до природних ресурсів, рівень логістичного зв'язку, рівень трудової інфраструктури тощо);